

Handlingsplan mot våldsbejakande extremism 2021- 2024

Dokumenttyp	Giltighetstid	Beslutande instans	Beslutsdatum och paragraf
Handlingsplan	2021-2024	Kommunstyrelsen	2021-03-10 § 36
Antagen med stöd av lag	Revisionsdatum	Dokumentansvarig	Uppföljningsansvar
		Säkerhetssamordnare	Kommunstyrelsen
Gäller för nämnd/förvaltning			
Alla förvaltningar			

Innehållsförteckning

Handlingsplan mot våldsbejakande extremism 2021-2024.....	1
Arbete mot våldsbejakande extremism.....	4
Våldsbejakande extremism, definition och miljöer	5
Den högerextrema miljön.....	5
Den vänsterextrema miljön.....	6
Den våldsbejakande islamistiska miljön.....	6
Ensamagerande extremister.....	7
Målområde 1. Organisation och samordning	8
Målområde 2. Kunskap och stöd	9
Målområde 3. Situations- och behovsanpassade åtgärder.....	10
Ansvar och uppföljning	10
Referenser	11

Arbete mot våldsbejakande extremism

Sveriges Kommuner och Landsting (2019) (SKL) menar att en viktig uppgift för samhället är att motverka att personer ansluter sig till extremistgrupper. Då det kontinuerligt förekommer att personer ansluter sig till religiös extremism och höger- eller vänsterextremism blir Socialtjänstens arbete med barn och unga vuxna extra viktigt. Det är angeläget att hålla det förebyggande arbetet levande och aktivt på både nationell- och lokal nivå. SKL menar att det krävs förebyggande insatser inom många politikområden. Till de nationella angelägenheterna hör uppgifter som att underlätta inträdet på arbetsmarknaden och brottsbekämpning medan det på lokal nivå handlar om att socialtjänsten aktivt arbetar med uppsökande verksamhet och att skolan aktivt för ett värdegrundsarbete. SKL menar att förebyggande arbete är kommunernas enda möjlighet att motverka att unga människor dras till våldsbejakande extremism. Socialsekreterare, lärare, skolsköterskor, ungdomsledare och fältassistenter är i många fall de som i första hand kommer i kontakt med den aktuella målgruppen varför det är främst inom dessa områden som det förebyggande arbetet måste ske. Vidare framhålls vikten av samverkan mellan olika aktörer i det förebyggande arbetet, som exempel på dessa ges myndigheter, civilsamhället, den akademiska världen, likväl brottsförebyggande samverkansgrupper. Denna samverkan är av särskild vikt menar SKL då både skola och socialtjänst måste arbeta för att förebygga radikaliserings hos unga genom bland annat stödjande och förebyggande samtal i syfte att försöka stärka ungas motståndskraft mot extremism och samtidigt erbjuda andra vägar till inflytande (a.a).

Socialstyrelsen (2020) beskriver vikten av att förebygga våldsbejakande extremism och förtydligar att "Individinriktade förebyggande insatser riktar sig till individer som kan vara i risk för att utföra våldsamma eller andra kriminella handlingar. Specifika förebyggande insatser riktas till grupper eller personer med sårbarhet för radikaliserings eller andra specifika problem. Generella insatser handlar om att kunna ge förebyggande insatser brett (skola, kommun, stadsdel, bostadsområde)".

Samordningen av Skara kommuns resurser för att förebygga våldsbejakande extremism sker genom Kommunstyrelsen. Att förebygga förekomsten av våldsbejakande extremism är av avgörande betydelse för att förhindra att odemokratiska krafter får fäste i samhället. För att göra detta krävs ett väl fungerande och långsiktigt samarbete mellan de aktörer som på olika sätt berörs av frågan. Det handlar om både offentlig verksamhet så som kommun, skola/utbildning, fritidsverksamhet, socialtjänst, polis och säkerhetspolis samt aktörer inom civilsamhället så som föreningar och religiösa samfund.

Sedan den tidigare handlingsplanen antogs 2018 har det byggts upp en väl fungerande organisation och samordning för arbetet mot våldsbejakande extremism. Det har genomförts omfattande kunskapshöjande insatser för kommunens personal samt de verksamheter som berörs i frågan. Det har även framarbetats en förmåga att hantera ärenden inom kommunen i samarbete med polis och säkerhetspolis.

Arbetet mot våldsbejakande extremism är under ständig förändring, vilket innebär att de målområden som beskrivs nedan är i kontinuerligt behov av utveckling och revidering utifrån rådande omständigheter.

Våldsbejakande extremism, definition och miljöer

En våldsbejakande extremistmiljö innebär ”individer, grupper och organisationer som hålls samman av en ideologi och betraktas som våldsbejakande genom att de utifrån denna förespråkar, främjar, eller utövar våld, hot, tvång eller annan allvarlig brottslighet för att uppnå förändringar i samhällsordningen; påverka beslutsfattandet eller myndighetsutövningen eller hindra enskilda individer från att utöva sina grundlagsfästa fri- och rättigheter” (Säkerhetspolisen, 2020).

Till stöd för kommunernas förebyggande arbete finns Center mot våldsbejakande extremism (CVE), vilken lyder under Brottsförebyggande rådet (BRÅ). Centret ska på olika sätt stärka det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism i Sverige och ytterst förebygga ideologiskt motiverad brottslighet och terrorism.

CVE:s fyra huvuduppgifter är:

- Främja utvecklingen av förebyggande arbete nationellt, regionalt och lokalt.
- Verka för en högre grad av samordning och effektivitet i arbetet.
- Ge behovsanpassat stöd till kommuner, myndigheter och andra aktörer i frågan
- Samla och sprida kunskap, baserad på forskning och beprövad erfarenhet samt verka för en kunskapsbaserad praktik (CVE, 2020b).

Skara kommun utgår från en kriminalpolitisk utgångspunkt och följer Säkerhetspolisens definition av de olika våldsbejakande extremistmiljöerna. Säkerhetspolisen (2020) följer tre huvudsakliga våldsbejakande extremistmiljöer i Sverige:

- Den **högerextrema miljön**, *tidigare kallad vit makt-miljön*.
- Den **vänsterextrema miljön**, *tidigare kallad autonoma miljön*.
- Den **våldsbejakande islamistiska miljön**.

Den högerextrema miljön

CVE (2020c) beskriver i sin publikation att högerextremism numera är ett paraplybegrepp med ett brett spektrum som innefattar flera olika högerextrema rörelser och miljöer. Denna bredare klassificering av begreppet har använts av säkerhetspolisen sedan 2019 som en följd av både en ökad våldsanvändning samt ökad aktivitet i högerextrema kretsar bortom vit makt-miljön i Sverige men också globalt. Vit makt-miljön är en specifik rörelse inom högerextremismen vilken kännetecknas av en ideologi baserad på just vit makt. Inom ramen för Säkerhetspolisens praktiska användning av begreppet vit makt-miljö ingår våldsbejakande högerextrema individer, grupperingar och organisationer.

CVE beskriver vidare att den generella målsättningen inom vit makt-miljön är att avskaffa det nuvarande demokratiska statsskicket och ersätta det med en maktfullkomlig regering med mål att skapa ett etniskt och kulturellt homogent samhälle. För att uppnå detta förespråkar eller utövar anhängarna våld, tvång, hot eller annan allvarlig brottslighet för att förhindra det demokratiska styret, eller hindra enskilda att använda sina grundlagsstadgade fri- och rättigheter.

2021-03-10

Människor delas in i en hierarkisk ordning med en grund utifrån föreställningar om olika typer av ”raser”. Där den ariska och germanska ”rasen” anses vara överlägsen andra ”raser”, och är därmed utgångspunkten och målet som eftersträvas i vit makt-miljöns idealbild av samhället. Det uttrycks ett tydligt motstånd mot all form av invandring som bidrar till ett mångkulturellt samhälle eftersom den svenska ”rasen” anses utrotningshotad. Vit makt-miljön genomsyras av en antisemitisk föreställning om en judisk konspiration som anses hota den vita rasen. Inom miljön finns olika individer, grupper eller organisationer som hävdar att både medier och polisen men även opinionsbildare är representanter för makten och att dessa främjar det ”judiska inflytandet. Ett annat föreställt hot mot den vita rasen och den västerländska kulturen är islam och muslimer.

De delarna av miljön som är mer rasideologiska har en uppfattning om att den vita kärnfamiljen är grundläggande. De anser att män och kvinnor har olika förutsättningar och livsuppgifter. En konservativ syn på att kvinnans roll är som maka och mor. Medan maskulinitetsidealet antar en överdriven, ofta våldsorienterad, identitet. Den vita rasen och specifikt kvinnan hotas av det mångkulturella samhället, och är därmed i behov av skydd. I relation till de stereotypa åsikterna gällande genus- och könsroller är heterosexualitet en framträdande norm, detta bidrar till homofobi, hatretorik och brottslighet gentemot individer som avviker mot den normativa föreställningen. I förlängningen ses även homosexualitet som ett hot mot den egna rasens överlevnad (a.a).

Den vänsterextrema miljön

Skara kommun följer Säkerhetspolisens begreppsanvändning men konstaterar att majoriteten av aktörerna inom den vänsterextrema miljön, på ett eller annat sätt, tillhör det som kan beskrivas som de autonoma delarna av miljön.

CVE (2020a) menar att den autonoma miljön inte kan hänföras till en enhetlig ideologi, utan innefattar flera olika riktningar och idéer, och behöver därför betraktas som ett samlingsbegrepp för olika utomparlamentariska grupperingar, nätverk och individer som främst präglas av anarkistiska föreställningar. CVE beskriver att miljön ”ingår i en bredare frihetlig socialistisk rörelse, tillsammans med flera andra rörelser med en socialistisk grundsyn och en frihetlig vänsterorienterad ideologi”. Utmärkande för den autonoma miljön är just det anarkistiska synsättet och uppfattningen om att samhället inte kan förändras med parlamentariska metoder, och att brottslighet därmed är både legitimt och nödvändigt. Även här förespråkar, uppmanar eller utövar medlemmarna och anhängarna våld, hot, tvång, otillåten påverkan eller annan brottslighet för att få till stånd förändringar i samhället, påverka det politiska beslutsfattandet eller myndighetsutövningen, men även hindra enskilda från att utöva sina grundlagsfästa fri- och rättigheter.

Den våldsbejakande islamistiska miljön

Den våldsbejakande islamistiska miljöns kärna utgörs av islam och är en del av en bred gränsöverskridande rörelse som baseras på en blandning av religiösa och politiska ideologiska utgångspunkter. Våldsbejakande islamistisk extremism skiljs från andra våldsbejakande miljöer genom att de använder islam för att beskriva miljöns agerande. De använder islam för att legitimera användningen av våld som medel för att uppnå sina ideologiska mål. Denna miljö utgörs i Sverige av en del av en ideologisk tolkningstradition inom salafismen kallad salafistisk jihadism. Salafistisk jihadism är ingen enhetlig strömning och kan heller inte tillskrivas enskilda grupper, såsom al-Qaida eller islamiska staten, utan betraktas som en

2021-03-10

riktning vilka dess aktörer kan identifiera sig med. Utvecklingen av dessa idéer kan hänföras till specifika individer som haft ett särskilt inflytande på salafistiska jihadismens utveckling.

Ett omtvistat begrepp som förekommer inom islam är Jihad vilket betyder strävan eller kamp genom Guds väg. Inom den salafistiska jihadismen ses jihad som en väpnad kamp eller ett religiöst motiverat krig. Jihad ses här som ett redskap som används för att hantera politiska problem inom muslimska samhällen. Detta redskap används främst i syfte att störta de härskare och regimer i muslimska länder som inte uppfattas som troende. I det här fallet betraktas jihad som den viktigaste faktorn i en strävan att ”rena” islam (CVE, 2020d)

Säkerhetspolisen gör i dagsläget bedömningen att ingen av extremistmiljöerna har förmågan att ändra det demokratiska statskicket som helhet (SÄPO 2020).

Ensamagerande extremister

Säpo beskriver att de ensamagerande extremisterna är personer som inte tydligt ingår i de olika extremistmiljöerna men som ändå sympatiserar med miljöernas värderingar och att det inte är en homogen grupp. Dessa personer känner sig manande att gör vad de kan för att bidra till att sända ut det budskap som framhävs inom extremmiljöerna och göra vad de kan för att bidra till att ändra samhällsordningen. Säpo menar också att det finns etablerade organisationer som använder ensamagerande till att utföra attentat eller andra grova våldsbrott på uppdrag av dem, i syfte att försvåra rättsväsendets arbete med att upptäcka dem. Historiskt sett används detta tillvägagångsätt av alla tre extremistgrupperna. Det finns också ensamagerande som begår samma typ av brott med liknande mål utan något ideologiskt motiv (SÄPO, 2019).

Målområde 1. Organisation och samordning

Arbetet mot våldsbejakande extremism kräver samverkan, samsyn och samordning mellan olika förvaltningar externa myndigheter och andra samhällsaktörer.

Väl fungerande samordning inom kommunens olika verksamheter och med andra samhällsaktörer för att identifiera och förebygga våldsbejakande extremism.

Aktivitet 2021 -2024	Ansvarig för aktiviteten
Fortsatt samverkan och samordning mellan berörda förvaltningar och polis.	BRÅ ¹ , VBE-grupp ² i samverkan med respektive nämnd.
Utveckla samverkan med föreningslivet och andra ideella aktörer.	BRÅ, VBE-grupp

¹ Lokalt brottsförebyggande råd

² Lokal arbetsgrupp mot våldsbejakande extremism

Målområde 2. Kunskap och stöd

De som på olika sätt medverkar i det främjande och förebyggande arbetet behöver kompetensutveckling för att möta de unga som är i riskzonen för att hamna i våldsbejakande miljöer. Information om våldsbejakande extremism behöver finnas tillgängligt för alla medborgare och det behöver finnas tydlig information om var stöd och hjälp finns att få. Vid framtagandet av konkreta åtgärder spelar genusperspektivet en viktig roll då våldsbejakande extremistiska grupper oftast utgörs av pojkar och män som av ideologiska skäl kan motsätta sig jämställdhet mellan män och kvinnor.

Kommunens personal ska ha en grundläggande kunskap om våldsbejakande extremism och riskmiljöer.

Verksamheter som kan beröras av våldsbejakande extremism har rutiner för att arbeta med frågan.

Aktivitet 2021 - 2024	Ansvarig för aktiviteten
Ta fram och efter behov revidera den lokala lägesbilden.	BRÅ, VBE-gruppen, EST ³
Säkerställa att kontaktpersoner finns från skola, fritid, och socialtjänst för att bevaka frågan i verksamheterna.	BRÅ, VBE-gruppen
Utveckla rutiner för skola och fritid i kontakten med socialtjänst och polis om bl. a. våldsbejakande extremism	BRÅ, VBE-gruppen
Rutiner för informationsdelning till berörda aktörer inom kommunen och till externa aktörer.	BRÅ, VBE-gruppen

³ Effektiv Samordning för Trygghet

Målområde 3. Situations- och behovsanpassade åtgärder

Om kommunen får kännedom om risk för eller pågående våldsbejakande extremism ska kommunens verksamheter ha beredskap för att i samverkan med polis och säkerhetspolis hantera den uppkomna situationen.

Mål 2024

Kommunen, ska ha förmåga att snabbt och samordnat hantera radikalisering och våldsbejakande extremism på individ – och gruppnivå i samarbete med polis och säkerhetspolis.

Aktivitet 2021 – 2024

Ansvarig för åtgärden

Ta fram och anpassa rutiner för hantering av ärenden som berör våldsbejakande extremism.

BRÅ, VBE-gruppen

Ansvar och uppföljning

Kommunstyrelsen ansvarar för att följa upp mål och aktiviteter varje år. Det lokala brottsförebyggande rådet och arbetsgruppen mot våldsbejakande extremism i samverkan med berörda nämnder bidrar till att arbeta mot målen och ansvarar för att insatser genomförs.

Referenser

Center mot våldsbejakande extremism. (2020a). *Den autonoma miljön*. (Brottsförebyggande rådet, Brå). Hämtad 20210113 från:
https://www.cve.se/download/18.7d27ebd916ea64de53066735/1598254743550/2020_Automa_miljo%CC%88n.pdf

Center mot våldsbejakande extremism. (2020d). *Den våldsbejakande islamistiska miljön*. (Brottsförebyggande rådet, Brå). Hämtad 20210127 från:
https://www.cve.se/download/18.7d27ebd916ea64de53066935/1599215868799/2020_v%C3%A5ldsbejakande_islamistiska_milj%C3%B6n_200904.pdf

Center mot våldsbejakande extremism. (2020b). *Om CVE*. Hämtad 20210113 från:
<https://www.cve.se/om-cve.html>

Center mot våldsbejakande extremism. (2020c). *Vit makt-miljön*. (Brottsförebyggande rådet, Brå). Hämtad 20210121 från:
https://www.cve.se/download/18.7d27ebd916ea64de53066652/1597750807162/2020_Vit_ma kt_miljo%CC%88n.pdf

Socialstyrelsen. (2020). *Kort om våldsbejakande extremism – Socialtjänstens arbete med barn och unga vuxna*. Hämtad 210127 från: <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/dokument-webb/ovrigt/valdsbejakande-utbildningspaket-kort-om-valdsbejakande-extremism.pdf>

Sveriges Kommuner och Landsting. (2019). *Att hantera våldsbejakande extremism*. Hämtad 20210113 från: <https://webbutik.skr.se/bilder/artiklar/pdf/7585-795-4.pdf?issuusl=ignore>

Säkerhetspolisen. (2020). *Årsbok 2019*. Stockholm: Säkerhetspolisen